

De toekomst van de Theosofische Vereniging

– Radha Burnier

U kent waarschijnlijk de uitspraak in de Bijbel: ‘Hij zendt zijn regen en doet de zon schijnen over de rechtvaardigen en de onrechtvaardigen.’ Dit zijn de dingen die niet veel verschillen voor de ene en de andere soort mensen. Hij verdeelt weelde en deugden echter niet in gelijke mate onder mensen, want dit zijn dingen die wij voor onszelf scheppen maar aan iets anders toeschrijven wanneer ons dat uitkomt. Kijk bijvoorbeeld naar iemand als Kabir in India die ook vandaag nog als uitzonderlijk gezien wordt. Hij werd in zijn tijd niet geëerd als een groot man, hij bleef een eenvoudige schoenmaker, maar al eeuwen lang staat hij bekend om wat hij begreep en opschreef. Vorsten en heersers die zogenaamde eer genoten in zijn tijd herinnerden zich hem.

Onze denkbepelden zijn misschien op soortgelijke wijze gebaseerd op een of ander spiritueel onvermogen om waar te nemen wat wel en wat niet gerelateerd is aan waarheid. De macht ‘die aanzet tot het goede’ heeft een grootse visie voor het universum, in overeenstemming met wat voor alle mensen en andere levensvormen noodzakelijk is om vooruitgang in de ware zin te boeken en spiritueel grotere hoogten te bereiken. Wij kunnen de voortgang die evolutie is niet volledig begrijpen; wij begrijpen een heel klein deel omdat het een groots plan is dat verder reikt dan de vele levens van iedereen die erbij betrokken is.

Conran Smith, wiens werk bekend is bij sommige theosofen, heeft geschreven dat evolutie op deze aarde alles naar een hoger plan brengt, en het stadium van de mens bereikt heeft. Maar wij denken graag dat dit het ultieme stadium is en dat daar verder niets achter zit. Ieder mens die in staat is tot denken kan zulke gedachten hebben en die zouden helemaal geen betekenis

hebben vanuit het werkelijke gezichtspunt. Als de olifant kon denken zou hij evengoed kunnen geloven dat het olifantenstadium het hoogste is en dat daar niets achter ligt. Natuurlijk kunnen mensen olifanten doden; maar zij zijn niet intelligenter; daarom is de olifant superieur. Hij kan zo denken, maar dat doet hij niet.

Alles op deze evolutielijn, dat wil zeggen verbetering naar binnen toe en anderszins, beweegt zich naar spirituele vervolmaking. Wij mensen kunnen echter alleen maar denken aan menselijke vervolmaking, in termen van dingen waarover ons denkvermogen in staat is te denken. Maar langzamerhand, op een geordende manier, voltrekt zich een beweging in de richting van vervolmaking die niet willekeurig of begrijpelijk is. Evolutie vernietigt vormen en vernieuwt die. Telkens wanneer een individu overlijdt, sterft hij niet echt; hij draagt een klein beetje bij – misschien maar een piepklein beetje – aan een hogere orde, een nieuwe manier van functioneren die heel bijzonder is. Via de talrijke alternatieven en keuzes streeft evolutie naar doelen die de vervolmaking teweeg brengen, wat plaatsvindt zonder dat wij het zien.

Sommige wetenschappers weten wel dat dit proces al eeuwenlang aan de gang is, maar zij weten niet waarom, en wij kunnen dat evenmin weten. Als wij naar evolutie kijken, lijkt zij niet willekeurig; zij lijkt iets te zijn dat gepland is volgens tijd, of tijdloosheid. Als wij eraan denken in termen van onze tijd, heeft zij niets te maken met de werkelijkheid. Maar misschien vindt evolutie plaats buiten tijd zoals wij die kennen en zijn dingen niet voorbestemd op de manier zoals wij ons dat voorstellen.

Er lijkt een opperst geheugen aan het werk te zijn, maar wij zijn niet in staat het te begrijpen. De rationaliteit van het universum kan gebaseerd zijn op verscheidene soorten velden en gebieden en wij hebben daar nog geen notie van. Goddelijk bewustzijn waarvan wij enige notie hebben laat onze intuïtie werken, maar op onvolmaakte wijze. Goddelijk bewustzijn is onvernietigbaar en dat stellen wetenschappers ook met betrekking tot energie waarvan gezegd wordt dat zij niet afneemt. Zij is universeel en niemand kan haar vernietigen, en dat is misschien de visie van hindoes op shiva, purusha enzovoort (*woordentolk Ganesha*: shiva = de vernietiger en de herschepper; purusha = zuivere geest). Zij hadden hier enige notie van: de oorspronkelijke bron is het Opperwezen en alle modellen of vormen zijn tijdelijk en plaatselijk. Het ondermaanse is dus te bepalen, vergankelijk; het kan degenereren maar dit lijkt niet het geval te zijn voor het oorspronkelijke.

Whitehead gaf een verklaring (en die klinkt waarachtig) over de vergankelijkheid van het denken. Hij zei dat wanneer het idee nieuw is, de bewakers ervan ervoor leven en als dat nodig is, sterven. De erfgenamen ontvangen het idee en misschien is hun geloof sterk en hun intentie goed. Als de hartstocht ervoor niet overgeërfd wordt, glijdt het idee naar een comfortabele middelbare leeftijd en wordt het seniel. De instellingen die eromheen opgezet zijn gaan niet dood maar, louter door de kracht van het momentum, of als een dode ridder die door zijn paard wordt gedragen, gaan ze maar door. Het is een nuttige verklaring van wat wij feitelijk kunnen ervaren. Ideeën overleven lange tijd voor-

dat ze doodgaan. Hoogstaande ideeën worden bijgeloof en leiden tot uitbuiting. Het idee achter wetenschap is minder gevoelig voor corruptie dan veel andere dingen, maar onderzoek wordt iets heel anders dan het in de loop der tijd bedoeld was.

De wetenschap maakt een tijdperk door dat leidt tot een nieuwe manier om vernietiging teweeg te brengen, om met het milieu om te gaan, tot een nieuw soort handelspraktijken en persoonlijke ijdelheid. Religies beginnen met heel diepe denkbeelden van universele liefde, mededogen, tederheid enzovoort en naarmate zij zich verder ontwikkelen raken ze beladen met onverdraagzaamheid, fanatisme en uiteindelijk met moord. Zij geloven in moorden om juiste ideeën te doen ontstaan. Er zijn nobele denkbeelden over menselijke waardigheid achter sommige revolutionaire bewegingen, die veranderd lijken door egoïstische mensen en die daardoor alle waarde verloren hebben.

Ideale vormen

Denkbeelden kunnen modelvormen weerspiegelen of onbeduidend en klein worden. Grote bewegingen zijn gegrondvest op waarden en ideeën die wij koesteren op het hoogste niveau. Vrijheid, broederschap en liefde zijn ideeën die nooit vergaan, daarom noemen we ze principes. Wanneer denkbeelden rotten en doodgaan, kunnen ze nieuw leven ingeblazen krijgen door nieuw licht, hetgeen belangrijk is om te beseffen. Wij moeten ernaar kijken met een fris denkvermogen, zodat wij kunnen herkennen wat er intrinsiek aan is, wat echt van waarde is. Dan worden die gedachten begiftigd met een kracht die oude denkbeelden niet hebben, omdat zij vastgeroeste mani-

festaties zijn geworden. Alle religies spreken over een of andere waarheid; de waarheid van eenheid bijvoorbeeld achter alle religies; maar deze denkbeelden kunnen veranderen en verschillend worden en zwak. Dus waar de menselijke vooruitgang behoefte aan heeft zijn geen nieuwe denkbeelden, maar nieuw licht, een denkvermogen dat de schoonheid van juiste ideeën inziet, dat heel veel kan weten.

Broederschap is de notie van heelheid. Jammer genoeg is er in het Engels, en in het Nederlands, geen algemeen woord voor broeder en zuster. Wij zeggen 'broederschap' en dit omvat zowel broeder als zuster; wij bedoelen volledige heelheid, een gevoel van vriendelijkheid, van mededogen, van eenheid, met ieder levend ding. Het kan niet gekend worden door jezelf af te sluiten. Het woord 'broederschap' kan een cliché worden, net zoals het woord *karma* een cliché geworden is voor hindoes. Karma vormt in feite een deel van het universele systeem en heeft een diepe betekenis. Het is een leraar en verwijst naar die staat die handelt met goedheid die zelfs tevoorschijn komt wanneer het ogenschijnlijk niet zichtbaar is.

Theosofie zou een woord moeten zijn dat die heelheid aangeeft, en het bewust zijn van het belang en de aard van dingen. Het zou het licht achter de wijsheid moeten betekenen. Als we hieraan denken, zou de Theosophical Society een vitaal, dynamisch, steeds nieuw lichaam moeten zijn, niet een lichaam dat langzamerhand wegzinkt in routine. Ik wil geen opmerkingen maken die geringschattend ten aanzien van iemand lijken, maar een paar afdelingen willen theosofie vernieuwen of nieuw leven inblazen door haar voor de wereld acceptabel te maken. Wat

kunnen wij doen om de vereniging in leven te houden, zonder fundamentele denkbeelden te veranderen, niet het idee dat iedereen heeft over de vereniging. Wat kan haar tot een kracht maken?

Ik denk dat het belangrijkste is dat wij ons duidelijk baseren op bepaalde onveranderlijke principes. Denkbeelden zijn veranderd vanwege nieuwe ontdekkingen op het gebied van materiële dingen, maar de kwaliteit van menselijke acties is niet veranderd; zij zijn verslechterd. Ons wordt verteld dat toen de moslims voor het eerst naar India kwamen, soldaten van de bezettende moslimlegers en lokale soldaten in één weiland plachten te vechten, terwijl op de aanpalende akkers de boeren voortgingen met het ploegen van hun land en het planten van hun gewassen! Het had niet altijd effect op het hele land, maar nu neigt alles ertoe een krachtige wereldwijde inwerking te hebben en mensen denken in termen van wereldwijd succes, niet van plaatselijk succes. Het probleem is ernstiger geworden.

Het probleem van schade aan het milieu bijvoorbeeld is wijdverbreid. Tot voor kort was er de visie dat er op de Noord- en Zuidpool weinig of niets te beginnen was. Nu wil men daar in de aarde boren en er mineralen uit halen, daar dit winstgevend zou zijn, dus geld regeert het gedrag van de naties. Achter deze actie zit het gevoel van zelfzucht, van dingen graaien. Tegenwoordig denkt men in India dat de levensstandaard omhooggegaan is; op sommige manieren is dat ook zo en veel meer mensen worden zeer rijk. Ar-

moede die wij niet zien in de steden, wanhopige armoede, drijft mensen elders echter tot zelfmoord enzovoort. Dat komt doordat wij het idee hebben van persoonlijke belangrijkheid, zelfzuchtige ideeën enzovoort.

Wat betekent evolutie? Betekent het alleen maar meer geld verdienen, meer delen van de aarde exploiteren, of betekent het iets anders? Wij bekommen ons er niet om of mensen gelijk zijn in de ware zin. Wij gaan door met volkomen doelloosheid. De vraag is dus – welk nut hebben de algemene principes die ons in het leven moeten leiden? Hoe meer mensen denken over wat de mensheid moet bereiken, wat zij voor elkaar moet krijgen, waar zij voor moet werken, hoe beter dat zou zijn.

De Theosophical Society is een kleine vereniging, maar ook al zijn wij klein, wij kunnen toch de wereld helpen herstellen; wij moeten, als het nodig is steeds opnieuw, onder de aandacht van de mensen brengen dat er een revolutionair proces moet komen om deugden te ontwikkelen, om intelligenter te worden en minder zelfzuchtig. Als wij deze gedachte in ons hoofd hebben, en wij er gezamenlijk en individueel over nadenken, kunnen wij nieuw leven in de Theosophical Society blazen. Laten wij, in plaats van het herhalen van oude denkbeelden, nadenken over altijddurende principes en over de manier waarop wij die zouden moeten presenteren aan mensen in het huidige tijdsgewricht.

Uit: *The Theosophist*, mei 2009
Vertaling A.M.I.